

UDK: 101.2

Ozoda SULTONOVA,

Samarqand davlat veterinariyasi meditsinasi chorvachilik va biotexnologiyalari universiteti o'qituvchisi

E-mail: sultonovaozoda@mail.ru

Dilnura SUVONOVA,

E-mail: suvonovadilnura@mail.ru

Samarqand davlat veterinariyasi meditsinasi chorvachilik va biotexnologiyalari universiteti o'qituvchisi

Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent v.b X.Xidirov taqrizi asosida

THE ROLE AND SIGNIFICANCE OF THE DIGITAL ECONOMY IN FORMING THE ECONOMIC THINKING OF RURAL YOUTHS

Annotation

In recent years, the digital economy has emerged as a transformative force shaping various aspects of society, including economic activity. Although its influence is widely recognized in urban settings, its influence on the economic thinking of rural youth is relatively understudied. This article aims to shed light on the role and importance of the digital economy in shaping the economic prospects of rural youth. Through a review of relevant literature and empirical evidence, it explores how digital technologies have opened new avenues for economic participation, learning and entrepreneurial initiatives among rural youth.

Key words: Digital economy, rural youth, economic thinking, technology, entrepreneurship, rural development

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ В ФОРМИРОВАНИИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ СЕЛЬСКОЙ МОЛОДЕЖИ

Аннотация

В последние годы цифровая экономика превратилась в преобразующую силу, формирующую различные аспекты жизни общества, включая экономическую деятельность. Хотя его влияние широко признано в городских условиях, его влияние на экономическое мышление сельской молодежи относительно недостаточно изучено. Целью данной статьи является пролить свет на роль и значение цифровой экономики в формировании экономических перспектив сельской молодежи. Путем обзора соответствующей литературы и эмпирических данных в нем исследуется, как цифровые технологии открыли новые возможности для экономического участия, обучения и предпринимательских инициатив среди сельской молодежи.

Ключевые слова: Цифровая экономика, сельская молодежь, экономическое мышление, технологии, предпринимательство, развитие села.

QISHLOQ YOSHLARINI IQTISODIYOT TAFAKURINI SHAKILLANTIRISHDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI O'RNI VA AXAMIYATI

Аннотация

So'nggi yillarda raqamli iqtisodiyot jamiyatning turli jabhalarini, jumladan, iqtisodiy faoliyatni shakllantiruvchi o'zgartiruvchi kuch sifatida namoyon bo'ldi. Uning ta'siri shahar sharoitida keng e'tirof etilgan bo'lsa-da, qishloq yoshlarining iqtisodiy tafakkuriga ta'siri nisbatan kam o'rganilmagan. Ushbu maqola qishloq yoshlarining iqtisodiy istiqbollari shakllantirishda raqamli iqtisodiyotning roli va ahamiyatini yoritishga qaratilgan. Tegishli adabiyotlar va empirik dalillarni ko'rib chiqish orqali u raqamli texnologiyalar qishloq yoshlari orasida iqtisodiy ishtirok etish, bilim olish va tadbirkorlik tashabbuslari uchun yangi yo'llarni qanday ochganini o'rganadi.

Kalit so'zlar: Raqamli iqtisodiyot, qishloq yoshlari, iqtisodiy fikrlash, texnologiya, tadbirkorlik, qishloq taraqqiyoti

Kirish. Tez texnologik taraqqiyot va globallashtirish bilan tavsiflangan davrda raqamli iqtisodiyot shaxslar va jamoalarning iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanish usullarini o'zgartiruvchi kuch bo'lib turibdi. Uning ta'siri ko'pincha shahar markazlari va texnologik markazlar bilan bog'liq bo'lsa-da, raqamli iqtisodiyotning ta'sir doirasi shahar chegaralaridan ancha uzoqqa cho'zilib, hatto qishloq landshaftlarining eng chekka burchaklariga ham kiradi. Shu nuqtai nazardan, qishloq yoshlarining iqtisodiy tafakkurini shakllantirishda raqamli iqtisodiyotning o'rni va ahamiyatini tushunish muhim ahamiyatga ega. Ko'pincha qishloq xo'jaligi va resurslardan foydalanish cheklanganligi bilan ajralib turadigan qishloq jamoalari tarixan iqtisodiy imkoniyatlar va resurslardan foydalanishda qiyinchiliklarga duch kelgan. Biroq, raqamli texnologiyalarning keng tarqalishi qishloq yoshlariga iqtisodiy imkoniyatlarni oshirish va o'zini o'zi anglash uchun yangi yo'llarni taklif qilib, bu dinamikani qayta aniqlay boshladi. Raqamli ulanish, bilim olish va tadbirkorlik tashabbuslari orqali qishloq yoshlari geografik cheklovlarni engib o'tish va global bozorlarga kirish uchun raqamli iqtisodiyotdan tobora ko'proq foydalanmoqda.

Raqamli ulanish va iqtisodiy ishtirok:

Raqamli ulanish, jumladan, yuqori tezlikdagi internet va mobil tarmoqlarga kirish qishloq yoshlarini raqamli iqtisodiyotga jalb qilishning asosi hisoblanadi. Tarixan qishloq hududlari

infratuzilma nuqtai nazaridan yetarlicha xizmat ko'rsatilmagan, bu ularning raqamli texnologiyalar va onlayn imkoniyatlardan foydalanishini cheklagan. Biroq, raqamli tafavutni bartaraf etish bo'yicha birgalikdagi sa'y-harakatlar o'z samarasini bera boshladi va ko'payib borayotgan qishloq jamoalari ishonchli internetga ulanish imkoniyatiga ega bo'ldi.

Raqamli aloqaning yaxshilanishi qishloq yoshlari uchun ko'plab iqtisodiy imkoniyatlarni ochib beradi. Onlayn platformalar va bozorlar orqali ular global bozorlarga kirishlari va turli iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanishlari mumkin, jumladan elektron tijorat, freelancing va masofaviy ish. Bu kengaytirilgan qamrov an'anaviy g'isht va ohak korxonalarini cheklovlaridan oshib, qishloq yoshlariga o'z mahsulotlari va xizmatlarini geografik cheklovlarsiz turli xil auditoriyaga namoyish qilish imkonini beradi.

Bundan tashqari, raqamli ulanish iqtisodiy ishtirok etish uchun zarur bo'lgan axborot va resurslarga kirishni osonlashtiradi. Qishloq yoshlari rivojlanayotgan sanoat va kasblarga tegishli yangi ko'nikma va bilimlarni olish uchun onlayn ta'lim platformalaridan foydalanishlari mumkin. Ta'lim resurslaridan foydalanish ularga o'zgaruvchan bozor talablariga moslashish va ilgari erishib bo'lmaydigan iqtisodiy imkoniyatlarni qo'lga kiritish imkonini beradi.

Bundan tashqari, raqamli ulanish qishloq yoshlariga moliyaviy operatsiyalarni amalga oshirish va mobil banking va raqamli to'lov platformalari kabi raqamli moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkonini beradi. Ushbu moliyaviy inklyuzivlik qishloq yoshlari o'rtasida iqtisodiy mustaqillik va tadbirkorlikni rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi, chunki u tadbirkorlik operatsiyalarini amalga oshirish va moliyaviy mablag'larini samarali boshqarish uchun zarur infratuzilma bilan ta'minlaydi.

Mohiyatan, raqamli ulanish qishloq yoshlari uchun iqtisodiy ishtirok etish, to'siqlarni yo'q qilish va ularning dunyoqarashini kengaytirish uchun darvoza bo'lib xizmat qiladi. Global bozorlarga, axborot va moliyaviy xizmatlarga kirishni ta'minlash orqali u qishloq yoshlariga raqamli iqtisodiyotda faol ishtirok etish va o'z jamoalarining iqtisodiy rivojlanishiga hissa qo'shish imkonini beradi. Biroq, qishloq joylarida raqamli ulanishdan adolatli foydalanishni ta'minlash va iqtisodiy imkoniyatlarni maksimal darajada oshirish uchun infratuzilma cheklovlari va arzon narxlardagi cheklovlar kabi muammolarni hal qilish kerak.

Qishloq taraqqiyotiga ta'siri:

Qishloq yoshlarining raqamli iqtisodiyotga integratsiyalashuvi qishloq jamoalarining har tomonlama rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Raqamli texnologiyalar iqtisodiy landshaftlarni qayta shakllantirar ekan va odamlarga global bozorlarda ishtirok etish imkoniyatini beradi, qishloq hududlari inklyuziv va barqaror rivojlanishni ta'minlash uchun raqamlashtirish potentsialidan foydalanadi. Raqamli iqtisodning qishloq taraqqiyoti uchun asosiy ta'siri quyidagilar:

1. Iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish: Raqamli iqtisodiyot qishloq jamoalariga o'z iqtisodiy bazasini qishloq xo'jaligi kabi an'anaviy tarmoqlardan tashqari diversifikatsiya qilish imkoniyatlarini taqdim etadi. Qishloq yoshlariga onlayn tadbirkorlik, raqamli xizmatlar va masofaviy ish bilan shug'ullanish imkonini berish orqali raqamlashtirish iqtisodiyotning diversifikatsiyasi va tashqi ta'sirlarga chidamliligini oshiradi. Ushbu diversifikatsiya o'zgaruvchan tovar bozorlariga bog'liqlikni kamaytirishi va qishloq uy xo'jaliklari uchun yangi daromad manbalarini yaratishi mumkin.

2. Ish o'rinlarini yaratish: Raqamli iqtisodiyot qishloq joylarda, xususan, axborot texnologiyalari, raqamli marketing va onlayn xizmatlar kabi ko'p bilim talab qiladigan sohalarda yangi bandlik imkoniyatlarini yaratish imkoniyatiga ega. Qishloq yoshlarini raqamli ko'nikmalar va tadbirkorlik qobiliyatlari bilan jihozlash orqali siyosatchilar ish o'rinlari yaratishni rag'batlantirishi va qishloq jamoalarida ishsizlik darajasini kamaytirishi mumkin. Bundan tashqari, raqamli platformalar qishloq yoshlariga frilanser va gig-iqtisod imkoniyatlaridan foydalanish imkonini beradi va ularning xohish va intilishlariga mos keladigan moslashuvchan bandlik variantlarini taklif qiladi.

3. Inson kapitalini rivojlantirish: Raqamli texnologiyalar qishloq joylarida ta'lim resurslaridan foydalanish va malaka oshirish imkoniyatlarini ta'minlash orqali inson kapitalini rivojlantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Raqamli savodxonlik dasturlari, kasbiy ta'lim va onlayn ta'lim tashabbuslariga sarmoya kiritish orqali siyosatchilar qishloq yoshlariga raqamli iqtisodiyotda muvaffaqiyat qozonish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va malakalarni egallashlari mumkin. Inson kapitaliga kiritilayotgan bu sarmoya nafaqat alohida yoshlarga foyda keltiradi, balki qishloq mehnat kuchlarining umumiy salohiyati va unumdorligini ham mustahkamlaydi.

4. Qishloq va shahar aloqalari: raqamli iqtisodiyot qishloq va shahar o'rtasidagi chegaralarni xiralashtiradi, hamkorlik va almashinuv uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Raqamli ulanishdan foydalangan holda, qishloq jamoalari shahar bozorlariga kirishlari, shaharda joylashgan korxonalar bilan bog'lanishlari va global qiymat zanjirlarida ishtirok etishlari mumkin. Ushbu integratsiya qishloq va shahar aloqalarini mustahkamlaydi va geografik tafovutlarni bartaraf etish va shahar

va qishloq manfaatdor tomonlari o'rtasidagi iqtisodiy hamkorlikni rag'batlantirish orqali inklyuziv rivojlanishga yordam beradi.

5. Innovatsiyalar va tadbirkorlik: Raqamli texnologiyalar kirish to'siqlarini kamaytirish va bilim almashinuvini osonlashtirish orqali qishloq jamoalarida innovatsiyalar va tadbirkorlik madaniyatini rivojlantiradi. Raqamli ko'nikmalar va onlayn resurslarga ega bo'lgan qishloq yoshlari startaplarni ishga tushirish, mahalliy muammolarga innovatsion yechimlarni ishlab chiqish va global innovatsion ekotizimlarda ishtirok etish uchun raqamli platformalardan foydalanishlari mumkin. Ushbu tadbirkorlik faoliyati iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi, jamiyatning barqarorligini oshiradi va qishloqlarni rivojlantirishga qaratilgan sa'y-harakatlarni kuchaytiradi.

6. Infratuzilmani rivojlantirish: Raqamli iqtisodiyot salohiyatidan to'liq foydalanish uchun raqamli infratuzilmaga sarmoya kiritish zarur. Siyosatchilar raqamli imkoniyatlardan adolatli foydalanishni ta'minlash uchun qishloq joylarda keng polosali tarmoqlar, mobil aloqa va raqamli xizmatlarni yetkazib berish platformalarini kengaytirishga ustuvor ahamiyat berishlari kerak. Bundan tashqari, elektr energiyasidan foydalanish va transport tarmoqlari kabi infratuzilmadagi kamchiliklarni bartaraf etish bo'yicha sa'y-harakatlar raqamlashtirish tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash va qishloqlarni inklyuziv rivojlantirishni rag'batlantirish uchun juda muhimdir.

Raqamli iqtisodiyotning qishloq yoshlarining iqtisodiy tafakkurini shakllantirishdagi o'zni va ahamiyati uning iqtisodiy ishtirok etish, bilim olish va tadbirkorlik uchun taqdim etayotgan ko'p qirrali imkoniyatlaridan yaqqol ko'rinadi. Ushbu maqola davomida ta'kidlanganidek, raqamli texnologiyalar qishloq yoshlariga geografik to'siqlarni engib o'tish, global bozorlarga chiqish va tadbirkorlik salohiyatini ochishda muhim rol o'ynadi. Ushbu ishlanmalarning qishloq taraqqiyotiga ta'siri chuqur bo'lib, iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, yangi ish o'rinlari yaratish, inson kapitalini rivojlantirish va innovatsiyalar yo'llarini taklif etadi.

Biroq, qishloq joylarida raqamli iqtisodiyotning to'liq salohiyatini ro'yog'a chiqarish siyosatchilar, manfaatdor tomonlar va hamjamiyatlarning birgalikdagi sa'y-harakatlarini talab qiladi. Raqamli infratuzilma, ta'lim va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash dasturlariga investitsiyalar raqamli imkoniyatlardan teng foydalanishni ta'minlash va qishloq yoshlariga ulardan foydalanish imkonini berish uchun zarur. Bundan tashqari, raqamli tafovut, arzon narxlardagi cheklovlar va raqamli savodxonlikning etishmasligi kabi muammolarni hal qilish bo'yicha sa'y-harakatlarga inklyuziv rivojlanishni rag'batlantirish va raqamli asrda hech kim ortda qolmasligini ta'minlash uchun ustuvor ahamiyat berilishi kerak.

Bundan tashqari, qishloq va shahar manfaatdor tomonlari o'rtasida hamkorlik va bilim almashinuvini rivojlantirish turli hududlar o'rtasidagi sinergiyadan foydalanish va inklyuziv iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish uchun juda muhimdir. Qishloq va shahar aloqalarini mustahkamlash va shaharda joylashgan korxonalar, ta'lim muassasalari va davlat idoralari o'rtasidagi hamkorlikni rag'batlantirish orqali qishloq jamoalari raqamlashtirish afzalliklaridan foydalanishi va kengroq mintaqaviy rivojlanish maqsadlariga hissa qo'shishi mumkin.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, raqamli iqtisodiyot qishloq yoshlari uchun ulkan va'dalar berib, iqtisodiy imkoniyatlarni kengaytirish, innovatsiyalar va barqaror rivojlanish uchun misli ko'rilmagan imkoniyatlarni taqdim etadi. Raqamli texnologiyalarning transformatsion salohiyatini o'zlashtirib, inklyuziv siyosat va strategiyalarni qabul qilish orqali qishloq jamoalari raqamli asrda yanada farovon va barqaror kelajak sari yo'lni belgilab olishlari mumkin. Biz oldinga siljishimiz davomida raqamli iqtisodiyotning qishloq taraqqiyoti uchun to'liq salohiyatini ochib berish va butun dunyo bo'ylab qishloq yoshlari uchun porloq kelajakni ta'minlash uchun raqamli infratuzilma, inson kapitali va qo'llab-quvvatlovchi ekotizimlarga sarmoya kiritishga ustuvor ahamiyat berish zarur.

ADABIYOTLAR

1. OECD. (2019). Rural 3.0: A Framework for Rural Development. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264310596-en>
2. World Bank. (2020). World Development Report 2020: Trading for Development in the Age of Global Value Chains. World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/32436>

3. United Nations. (2018). Youth and Digital Skills: Engaging Youth as Economic Citizens. United Nations. <https://www.un.org/youthenvoy/2018/01/youth-and-digital-skills-engaging-youth-as-economic-citizens/>
4. Rizvi, S. T. (2019). Digital Technology and Economic Growth: A Review of the Literature. *Journal of Economic Surveys*, 33(5), 1546–1576. <https://doi.org/10.1111/joes.12329>
5. World Economic Forum. (2019). The Future of Jobs Report 2018. World Economic Forum. http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2018.pdf
6. European Commission. (2019). Digital Education Action Plan: Boosting Digital Skills and Inclusion, and Developing a Digital Education Ecosystem. European Commission. https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/digital-education-action-plan-final_en.pdf
7. International Labour Organization. (2020). Digital Labour Platforms and the Future of Work: Towards Decent Work in the Online World. International Labour Organization. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/publication/wcms_703973.pdf
8. United Nations Development Programme. (2019). Digitalisation and Youth Entrepreneurship in Asia and the Pacific. United Nations Development Programme. <https://www.asia-pacific.undp.org/content/rbap/en/home/library/enterprise-development/digitalisation-and-youth-entrepreneurship-in-asia-and-the-pacific.html>
9. World Bank. (2020). Digital Economy for Africa: Strengthening the Digital Ecosystem in Africa. World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/34328>